

עלים

עלון שבועי משלחן מערכת מכון עלה זית

publish@alehzayis.com | 732.513.3466
alehzayis.com | fax: 732.865.7002

עלה גלות קיבוץ גלויות מארץ אמריקה וממקומות התורה

ע"פ קונטרס מצמים לישועה, ליקוט מאמרים מתוך דברי חז"ל ורבותינו הראשונים והאחרונים עד גדולי דורינו שליט"א ע"י הרב דניאל אורלינסקי שליט"א

מורנו רה"י הג"ר אריה מלכיאל קוטלר שליט"א הדגיש [במעמד אדירי התורה] את החזון המפורסם של רבי חיים וואלאזין ז"ל שהגלות האחרון של התורה תתקיים באמריקא. וראה זה פלא בספר מקוה ישראל (מרבי מנשה בן-ישראל) מלפני יותר מארבע מאות שנים, שכתב דמאמריקא יתקבצו לארץ מצרים ומשם יבואו לארץ ישראל. ופירש בזה נבואתו של ישע"י (כז, יג) "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים".

ולמען חיבת הקודש נביא כאן את לשונו:

ואלה השבטים יתקבצו מארבעה חלקי העולם ויסעו אל שתי המדינות, אשור ומצרים, שהם קרובות מארץ הקדושה, ומשם יוכל לבא לארץ אבותם בזמן מועט. ומאלו שתי הארצות נבא ישעיהו: וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפֵר גָּדוֹל וְבָאוּ הָאֲבָדִים בְּאָרֶץ אֲשׁוּר וְהַנְּדָחִים בְּאָרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לַה' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם. [יתקע בשופר גדול] רצונו לומר, כמו שעושין במלחמה שתוקעין בשופר להקהיל את המתנה, כן יהיה הדבר הזה. ומה שאמר [ובואן האובדים הם המפוזרים בכל חלק אסיאה (Asia) [בארץ אשור] יבואו לארץ אשור. והנדחים הם שבחלק אמריקא, יבואו דרך הים האמצעי (Atlantic) [בארץ מצרים] לאלכסנדריא של מצרים, וכן אותם שבאפריקא. וביום ההוא יהיה נהר הנילוס (Nile) חרב ויבש וגם הנהר עפראטש (Euphrates) כמו שאמר ישעיה (יא, טו-טז) וְהַחֲרִים יְיָ אֶת לְשׁוֹן יָם מִצְרַיִם וְגו'.

ובעבור שאותן שבאמריקא יתקבצו ראשונה, אמר ישעיהו (ס, ט) כִּי לִי אֵימִים יִקְוּ וְאֲנִיֹּת תִּרְשֵׁי בְרֵאשֻׁנָה לְהִבְיֵא בְּנִיךָ מִרְחוֹק כְּסָפִים וְזָהָבִם אִתָּם לְשֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פִאָרְךָ.

ומאלו שתי הארצות הנ"ל [כלומר, אשור ומצרים] יבאו בחרדה ומהירות גדולה להשתחוות בהר ה' בירושלים. כמו שאמר הושע (יא, יא) יִחְרְדוּ כְּצִפּוֹר מִמִּצְרַיִם וְכִיּוֹנָה מֵאֶרֶץ אֲשׁוּר וְהוֹשְׁבֵתַיִם עַל בְּתִיחֶם נָאִם ה'. וגם ישעיהו דבר מזה באומרו (ס, ח) מִי אֵלֶּה קָעַב תְּעוֹפְיִנָה וְכִיּוֹנִים אֶל אֲרֻבֹתֵיהֶם.

ואותן שיבאו ראשונה ישמחו ראשונה, ואח"כ יבאו כולם וישמחו הראשונים על ביאתם, כמו שאמר ישעיה (ס, ד) שְׂאֵי סָבִיב עֵינֶיךָ וְרֵאֵי קָלָם יִקְבְּצוּ בָּאוּ לָךְ בְּנִיךָ מִרְחוֹק יָבֵאוּ וְגו', עכ"ל.

ושמענו דבר נפלא מהגאון רבי יעקב אפרים פארכיימהער שליט"א שהביא את הפסוק בפרשת נצבים (ד, ל) "אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך", ופירש התרגום יונתן "אין יהוה מבדריכון בסיפי שמאי מתמן יכנוש יתכון מימרא דיי אלהכון על ידוי דאליהו כהנא רבא ומתמן יקרב יתכון על ידוי דמלכא משיחא". מבואר דיהיו שני קיבוצים, הראשון ע"י אליהו לקבצנו למקום אחד, והגמור ע"י מלך המשיח.

עלה פרשה מי הרג את בלעם

ע"פ ספר וילקוט יוסף - ירחון תורני מיסודו של הגאון רבי יוסף הכהן שווארטץ ר"מ בק"ק גראסווארדיין, הובא לדפוס ע"י הרה"ג ר' יואל עהרנרייך שליט"א בן הג"ר אליעזר זצ"ל אבדק"ק ה' מאד

וְאֵת בְּלָעַם בֶּן בְּעוֹר הָרְגוּ בְּחָרֵב (לא, ח)

בספר יהושע (יג פסוק כב) כתיב וְאֵת בְּלָעַם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֶם הָרְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחָרֵב אֶל חֲלָיִהֶם. ואיתא בגמרא (סנהדרין קו, ב) שפנחס הרגו לבלעם. ופירש רש"י (שם ד"ה) כד קטל יתיה פנחס ליסטאה וז"ל, שר צבא, ואפילו קטליה אחר כל המלחמה נקראת על שמו, עכ"ל.

ולכאורה צ"ב, מדוע הוצרך רש"י לדחוק ולפרש שלא דוקא פנחס עצמו הרגו, אלא שכיון שהיה שר צבא נקרא הכל על שמו, ולמה מיאן לפרש ע"פ פשוטו שפנחס עצמו הרגו.

ובספר ישועות יעקב (סימן שמג ס"ב) כתב לפרש שהיה קשה לרש"י איך נטמא פנחס דכהן היה בהריגת בלעם, וקבר עכו"ם מטמא במגע, ועל כן פירש רש"י דפנחס בעצמו לא הרגו.

אמנם, ממשיך הישועות יעקב, הדבר דחוק בלשון הש"ס, ולפי דעת הראב"ד אפשר דבעת הריגת המדינית נכנס פנחס לאהל המת ונטמא באונס, ועל כן היה בידו לטמא את עצמו, עכ"ד. וכונתו לדברי הראב"ד (פרק ה מהלכות נזירות הלכה יז) שכהן שכבר נטמא אינו מוזהר עוד מן התורה על הטומאה.

והקשה הגאון מו"ה אליעזר חיים דייטש אבדק"ק באניהאד, ובעמח"ס שו"ת פרי השדה, תבואות השדה, ודודאי השדה, וכי לא היה יכול פנחס לטהר את עצמו באפר פרה אחר שנהרג. וכן הקשה בשו"ת נהרי אפרסמון (י"ד סימן קנד) וז"ל, והנה מלבד מה שכתב הלחם משנה ששיטת רש"י כראב"ד [וא"כ גם רש"י ס"ל כדעת הראב"ד ושלא כדברי הישועות יעקב], דבריו תמוהים וכי לא היה יכול פנחס לטהר עצמו באפר פרה אחר שהרג המדינית, ובדודאי טיהר עצמו שלא יהיה בטומאה, עכ"ל.

והשיב הגאון הרב שלמה פישער אבדק"ק קארלסבורג זצ"ל [א"ה]: היה תלמיד הכתב סופר והסבא של הגאונים רבי ישראל יעקב ורבי שלמה פישער מירושלים] על קושית האבדק"ק דבינהאד כי פינחס לא היה יכול לטהר את עצמו, שהרי פרשת צרור את המדינים נאמרה מיד אחר שפינחס הרג את זמרי. ומשה רבינו לא נתרשל כמו שפרש"י (לא, ג) "אף על פי ששמע שמיתתו תלויה בדבר, עשה בשמחה ולא איחר". ולפי זה יש לומר שמלחמת מדין היה תוך שבעה מיום שהרג את זמרי, ושפיר קאמר בעל ישועות יעקב שעכ"פ לשיטת הראב"ד היה מותר לפנחס להרוג את בלעם.

הזמנים לעיר לייקוואוד יצ"ו נערכו ע"י הרב משה ברוך קופמאן שליט"א

מוצאי שבת		יום השבת		ליל שבת		ערב שבת	
9:14	ג' כוכבים קטנים רצופים	8:30/9:21	סו"ז קרי"ש מג"א (לפי האופק) וגר"א	8:07	הדלקת נרות	1:40	מנחה גדולה (גר"א)
9:38	ע"ב דקות	10:10/10:35	סו"ז תפילה מג"א (לפי האופק) וגר"א	8:25	שקיעת החמה (צריך להחמיר ב' דקות)	4:44	ט' שעות (להתחלת סעודה)
10:08	ר"ת לחשבון המעלות/אכטיל	1:02	חצות (סעודת שבת להב"ח)	7:02-8:02 (ו"א 6:57-7:57)	מזל מאדים (למאן דחש ליה)	5:21	מנחה קטנה (איסור מלאכה)
10:35-5:20	ה' שעות להליכה ביחיד (סוף ד' עד ט')	8:25	שקיעת החמה	9:10	זמן קר"ש של ערבית (לערבית, ולפני הסעודה)	6:53/7:18	פגל המנחה (גר"א מג"א לפי אופק)

מנהיגים: מולד חודש מנחם אב; יום ג' לפנות בוקר בשעה 4:02 AM -16 חלקים. ברוב מקומות א"א אב הרחמים. פרקי אבות פרק א. | מנהיג ט' ימים | לפי האשכנזים | הם שבעה דברים: א) להשתמש מדין עם הנכרי דרעי מזליה (ב) מיעוט בנין ונטיעה של שמחה (ג) אכילת בשר (ג) שתיית יין (ד) כיבוש בגדים (ה) לבשת בגדים חדשים (ו) קנין כלים חדשים או תיקונם אצל אומן (ז) רחיצה.

רציתי להעיר על כמה דברי הרמ"ב קופמאן שליט"א בגליון פרשת קרח.

א מש"כ 'בדורות הקדמונים בדרך כלל התפללו מנחה אחר השקיעה'. מדברי הראשונים והקדמונים נראה שזה אינו. אלא שנהגו אף לגמור תפילת מעריב בעוד היום גדול כמו שמסוכם בערוה"ש: 'ידוע שבזמן הקדמונים היו מתפללים ערבית בעוד היום גדול'.

ב 'אחר השקיעה אינו בה"ש להרבה דעות'. ור"ל אף לולא שיטת ר' יוסי. אבל כלל ישראל נהגו לכתחילה לענין סוף זמן ק"ש כהגר"א. וא"כ פשוט דק"ו לענין דרבנן נקטינן לדינא דבשקיעה נגמר הי"ב שעות והוא בה"ש.

ג 'אסור להקל בניגוד לשיטת ר' יוסי ורק לחומרא חוששין לר' יהודה. ובפרט שהמ"ב צירף שיטת ר' יוסי להקל בו' מקומות'. איך יתכן שבס"י רל"ג צירף המ"ב דעת ר' יוסי לענין מנחה לאחר השקיעה בשעה"ח, ואעפ"כ לענין מעריב בשעה"ח שם במ"ב סק"א, ובס"י רל"ה סק"ח, לא העיר כלל שיש איזה עדיפות לחשוש לשיטת ר' יוסי.

ד 'דעת הגר"א שק"ש בברכותיה עדיף מתפילה בציבור'. איך נצרך זה לכאן, הלא אף בליל שבת ס"ל כן.

ה 'ולכה"פ יתפלל מנחה לפני פלג'. אם באנו לבטל המנהג להתפלל שתיהן יחד, עדיף להתפלל מעריב בזמנה. וע"כ עיקר כוונתם לא משום שרצו להתפלל מעריב מוקדם, אלא משום שרצו לבוא לבהכ"נ פעם א' ולהתפלל שתיהן יחד.

ו 'לכמה דעות צה"כ הוא 20 דקות אחר השקיעה'. איך נצרך דעה כזה בניגוד להסכמת כל הפוסקים. ומי הוא הדעות הסוברות כן? וצירוף זו ויכול להכשיל את הרבים בענינים הרבה יותר חמורים.

ז ונראה דברווחא יש לסמוך על מנהג כל הקדמונים אם לא במי שרוצה להיות מהמדקדקים, וכמו שמסוכם בדברי המגן גבורים: 'והאי מאן דבעי למהוי חסידא יתפלל מנחה קודם פלג המנחה ומעריב בצה"כ'. והלא בתורה"ד מבואר שהמנהג נשתרב על ידי תשות כח ותאבים וצמאים לאכול והקדימו להתפלל לאכול מיד. ואף נקט שם שלא יפוש מן הציבור אלא א"כ הורגל בשאר פרישות. וא"כ נראה פשוט שעדיף יותר לנהוג כמו שנהגו, מלהקל באכילה לפני תפילת מעריב. ומהני אף לאכילה לפני ק"ש כמו שפסק הב"י ס"י רס"ז.

אינני יודע ווייס, איך קורא

תגובת הרב משה ברוך קופמאן:

א מש"כ "previous generations" הבין כת"ר שכוונתי לזמן הראשונים, אבל כוונתי היה כמו לפני מאה שנה.

ב לא הבנתי כוונתו שתולה ביה"ש ב"ב שעות, הרי הלבוש והמנחת כהן סוברים כשיטת ר"ת לגבי ביה"ש ומכל מקום סוברים כר"ת. ועוד מילתא דפשיטא ל"י למר שכל ישראל נהגו כהגר"א בזמן קר"ש גם זה מיבעיא לי. וכנראה במדינות הצפוניות כליטא הקילו כהגר"א כי היה קשה להשכים כ"כ. ועוד יש

מקומות על חשבון ג' שעות שוות ואכמ"ל בזה. ועוד רואים היום שבאותם בתי כנסיות המתפללים מעריב תיכף אחר שקיעה, פתאום בער"ש סומכים על המג"א להקל לענין פלג המנחה.

ג בסימן רס"ז כתב המשנה ברורה שאין להקל בתרתי דסתרי במנחה ומעריב, וצ"י בביאור הלכה שם לדבריו בסימן רס"א לענין ספה"ע שאין להקל רק בר' יוסי. וכל זה בערב שבת א"כ ק"ו בימות החול (העירני לזה הרב שלמה לפקוביץ).

ד כוונתי כי יש חושבים שכל הדיון מצד תרתי דסתרי, ולכן כתבתי בר מן דין לדעת הגר"א אין להקל מצד ברכות קר"ש. ומה שטען מעלתו דאף בשבת כן הוא, אין דנין אפשר מאשי אפשר, כי בשבת לפעמים יש דחק שקשה להתפלל בזמנה בפרט בקיץ בשעה מאוחרת, משא"כ בימות החול. והראיה הרבה מדקדקים בימות החול לקרא קר"ש בברכותיה בזמנה ואילו בשבת ויו"ט מקילין.

ה דברך נכונים דרך כלל. אבל כוונתי ליחיד שרוצה לדקדק בזה ונמצא במקום שאין שם מעריב בזמנה כגון בדרך או שיש לו דחק כגון נסיעה ואינו יכול להמתין עד צה"כ להתפלל ערבית לכן אמרתי שיתפלל מנחה באותו יום קודם פלג אם אפשר [בדומה למה שעושים הרבה בער"ש].

ו ומה שתמה על שיעור כ' דקות אחר שקיעה. כת"ר בעצמו הביא שיטת הגר"א דביה"ש תיכף בתחילת השקיעה ושיעור ביה"ש ג' רבעי מיל ערך רבע שעה, ולפי חשבון זה יוצא בליקוואוד ערך כ' דקות. וכי ח"ו אנו אומרים להקל מחמת זה בשאר דינים. רק לענין תפילת ערבית אמרתי כן.

ז ומה שסיים כת"ר דברווחא יש לסמוך על מנהג קדמונים לא יכולתי להסכים עם דברך בזה. ופוק חזי שלא שמענו היום שמתפללים בעוד יום גדול. וב"ה בהאי ענינא אפשר דא, אבל האמת שלא כתבתי מאמרי למחות באלו המקילין כי יש להם טעמים להקל, רק במקומות שמעיקרא לא נהגו בקולא ועתה חדשים באים ורוצים להנהיג, על זה אני אומר שאין לעשות כן. ומצד אכילה קודם בזה יש היתרים דמנין קבוע ושומר, וגם לא אסרו אלא בפת, וכמו שנוהגים לאכול קודם תפילת מנחה בכל יום. ובפרט בקיץ שדרך כלל אוכלים ארוחת ערב קודם ערבית אין כאן בית מיוחש.

לכן על משמרתי אעמודה, ולדידי מוטב להם לגמור תפילת מנחה אפילו איזה דקות אחר שקיעה, וילמדו קצת דברי הלכה ואגדה, ויתפללו ערבית כ' דקות אחר שקיעה, ותיכף כשחוזרים לביתם כבר יהי צה"כ ויקראו הג' פרישות כהלכה.

שהחיינו בברית מילה

בגליון פינחס כתב הרב דוד שלמה ענגלאנדער שליט"א שמברכים שהחיינו בברית מחמת מנהג הספרדים. ולא דק בזה, אלא זה מחמת דעת הגר"א לברך שהחיינו, ואחרי תלמידי הגר"א נגררו האשכנזים גם אלה שאינם נוהגין כהגר"א. בקרב חסידי חב"ד לא מברכים שהחיינו (גם מיעוט יוצאי גרמניה). הנטייה לברך שהחיינו גוברת בקרב אברכים צעירים ששמחים טובא על לידת בנם ורוצים להודות בברכה לבורא, וכך קורה שמנהג מסוג זה גובר על השני.

מ"ס רב

בגליון פרשת בלק הובא מספר אמת ליעקב על פרקי אבות שבזמנינו אין אנו למדים הלכות ממקראי קודש, כי אם מדברי חז"ל, וביאר בזה הטעם מדוע לא נהגו בדורות האחרונים לשקוד כל כך על המקרא, כיון שעיקר הלימוד הוא את המעשה אשר יעשו, ולאחר חתימת התלמוד מבלי יכולתנו להוציא דינים ע"י המידות שהתורה נדרשות בהן, וגם רבותינו הגאונים והראשונים היו מוציאים רק דברי מוסר ומה שקוראים היום 'השקפה' מתוך המקראות, אבל דברי הלכה אין למדים כי אם מן המשנה והגמרא. על כן נשתנה דרך הלימוד ועזבו במידת-מה את לימוד המקרא.

והנה שמעתי מידידי הרב ישראל ריישר מבוולטימר הי"ו להעיר שהמקור הראשון הידוע לנו שאין אנו יכולים ללמוד מ"ג מידות מעצמנו הוא מדברי רש"י עמ"ס סוכה (לא, א ד"ה לא מקשינן) שכתב "לא ניתן לדרוש מעצמו מכל י"ג מדות שהתורה נדרשות בהן אלא ק"ו". ויותר מפורש כן בתוספות (חולין פח, א ד"ה ורבי יהודה) "שאין לדמות הדרשות אלא מה שה"ש מדמה", וכן כתב הרא"ה בחידושו למסכת כתובות (לח, ב) "דאנו לית לן למדרש קראי דלא דרשי רבנן". וכן כתב היד מלאכי (אות ד סימן קמד) שבזמן הזה אין דורשים והביא כמה פוסקים כסמך לזה, עכ"ד ידידי הנ"ל. וכל זה צריך תלמוד מנלהו לרבותינו הנ"ל שהוא כן, ולמה באמת פסקו למדרש קראי.

ואספר בזה מעשה רב, שפעם אחת (תשרי תשפ"ב) הצעתי לפני הגאון רבי דוב לנדו שליט"א סברא, דיתכן שמצות סוכה אינה תלויה בקדושת היום של חג הסוכות, ורציתי בזה לפרש דלא מקרי מצות סוכה אות למיפטר מהנחת תפילין בחוה"מ, והבאתי סמך לדבריי מסדר הפוסקים בפרשת אמור, והגאון הנ"ל נזף בי ואמר "אני יודע רק ללמוד תורה שבע"פ ואיני יכול לדון בתורה שבכתב". והיה ברור שהכוונה ע"ד הנ"ל דאין לנו ללמוד אפילו סברות מתוך כתבי הקודש. וצ"ע.

כ"ל מ"ס פ"א מ"ס פ"א

***

בגליון פ' פינחס הובא דברי הג"ר זאב טיקוצקי זצ"ל מספרו נימוקי זאב בענין כזבי שנהרגה משום שתקלה באת על ידה. ויש לציין שכן מובא בשם הגר"ז בהוספות לבית הלוי עה"ת (פ' מטות). אולם האג"מ (אבן העזר חלק א סימן לח) העיר דכשהביא הרמב"ם הך דין להרוג הנבעלת לישראל, הביא ראה מנשי מדין, ולא מהריגת כזבי, אע"פ שהיא היתה הראשונה. וכתב דאפשר שהריגת כזבי שהי' בשעת מעשה לא הי' אלא לקנאים.

ובמה שדנו הרב צבי פינקלשטיין והרב בן ציון כהנא שליט"א בענין כבד פה של משה רבנו. ואוסף, דמרגלא בפומי דמון הגר"ש קמנצקי שליט"א (שיזכה לרפוי"ש) דברי הרמב"ן (שמות ב, ט) שכתב, ז"ל, כיון שמשם רבנו לא התפלל על הכבד פה שלו, לא רצה הקב"ה לרפאותו. ובאמת לא רצה משה רבנו להסיר ממנו כבד פה בעבור שהיה בו ממעשה הנס שאירע עם פרעה, עכ"ד. ואמר הג"ר שמואל שליט"א, חזינו דיתכן שיש כמה דברים טובים מוכנים לאדם, אבל ה' אינו רוצה ליתנם בלא תפילה.

מ"ס רב

ע"פ ספר בעקבי הגלות, עיונים בסוגיות דג'טין על חורבן המקדש, מאת הרב יעקב ביער שליט"א

אזל אסקיה לבלעם בנגיידא, אמר ליה וכו' מהו לאידבוקי בהו [בישראל]. א"ל לא תדרוש שלומם וטובתם כל הימים. א"ל דיניה דההוא גברא במאי, א"ל בש"ז רותחת. אזל אסקיה בנגיידא לפושעי ישראל [אותו האיש], א"ל וכו' מהו לאדבוקי בהו, א"ל טובתם דרוש רעתם לא תדרוש, כל הנוגע בהן כאילו נוגע בבבת עינו. א"ל דיניה דההוא גברא במאי, א"ל בצואה רותחת, דאמר מר כל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת. תא חזי מה בין פושעי ישראל לנביאי אומות העולם עובדי עבודה זרה. תניא אמר רבי אלעזר, בא וראה כמה גדלה כחה של בושא, שהרי סייע הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו. (גיטין נז, א)

האנן רבי יחיאל מיכל דזימטרוסקי שליט"א מיי"ץ בספר עקבי הגלות

את עונשם של טיטוס בלעם ואתו האיש, את הר ברייתא שמחלקת בין פושעי ישראל לפושעי אומות העולם, ללמדנו שיש קשר ישיר בין הדברים. ומלבד מה שנקטה הגמרא לישנא ד"תא חזי" בכאן לעורר ההתבוננות לחלק בין אותו האיש לרשעי אומות העולם, עוד י"ל דבדווקא נקט בכאן דברים אלו להראות שנחרבה ירושלים מחסרון ההתבוננות, דאילו היו מתעוררין אנשים שבדור החורבן לרום ערכו של כל איש יהודי כנלמד מג' רשעים אלו שהעידו על חשיבותן של ישראל, אפשר שמעולם לא נחרב הבית. דאילו העריכו כל אחד ואחד מישראל בערך הראוי ליהודי שיש בו נפש אלוה-ממעל, בודאי שיחושו מבושת כל אחד מישראל ולא היה מפיק האכסניא לבר קמצא מסעודתיה, ואפילו היה רוצה להוציאו היו החכמים מוחין בדבר.

ומלבד מה שהיו נמנעים מלבייש את בר קמצא שלא היה בושטו אלא המגלגל להחורבן, עוד יותר מזה מה שיוסר מעיקרו שורש החורבן שנבע משנאת חנם שנתגברה בהם, דע"י שהיו מכירים כל אחד בערכו של חבירו בודאי שלא ישנא את זולתו בחנם.

ואפשר עוד להטעים על דרך זה איך הגיע אותו האיש להלעיג על דברי חכמים, ובהקדם מה שביאר המהר"ל בטעם ענשו של אותו האיש בצואה רותחת, דהמלעיג על דברי חכמים ששכליהם נבדלים משכל האדם במעלתם דינו בצואה הנבדלת מן הגוף מצד פחיתותה. וי"ל דהוא חטא ע"י שלא התבונן בערכם של ישראל, דאילו התבונן בערך של כל אחד מישראל היה מכיר במעלתם וחשיבותם של ישראל מכל הנבראים במה שהם נבדלים בטהרתם משאר האומות, וע"י"ז היה יודע ומבין בערכם של החכמים ששכליהם נבדלים משאר בני אדם ושכמם למעלה מכל ישראל, ולא היה מלעיג עליהם ועל דבריהם.

שמתוך חוסר ההתבוננות יראה אדם ולא ידע מה רואה, ישמע אדם ולא ידע מה שומע, ולכן אמרו רז"ל תא חזי, שנתעורר להתבונן בדברים, ואז מתוך התבוננות בדברים נראה מה גדול ערכם של ישראל, שאפילו ממושעי ישראל כמו אותו האיש שהיה רשע גמור מסית ומדיח, שבגינו ובגין דרכו ושיטתו הרשעה נרצחו ונטבחו רבבי רבבות ועוד מישראל במשך אלפי שנים, עדיין הוא עומד במדריגה גבוהה יותר מבלעם ודעימיה, ואע"פ דבלעם היה נביא ומחשובי אומות העולם.

ואולי יש להוסיף ע"פ דבריו ולבאר עוד מאי דנקטה הגמרא לאחר שהביאה

ע"פ ספר חסד לאברהם, הלכות הכשר כלים, מאת הרב אברהם צבי גנדלמן שליט"א

כַּל דְּבַר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר. (לא, כג)

שאלה: יש להסתפק בגיעולי עכו"ם שאינו בן יומו, האם חייבו הגעלה אפילו במקום שלא תהיה השתמשות באוכל אלא בכלים אחרים, ורק הכלי השני מבליע באוכל. דהנה זה ברור דאם נבלע איסור בכלי, אז לעולם איסור להשתמש בו לכתחלה באוכל גם אחרי שנפגם הטעם, וזהו הוא עיקר התקנה שלא להשתמש אפילו כשאינו בן יומו. אבל באופן שלא יכנס הטעם באוכל אלא בכלי אחר ומשם לאוכל, ונמצא דבכלי השני תחילת הבליעה היא כבר בליעה פגומה שאינו בן יומו, ורק בכלי השני משתמש באוכל, האם יש איסור לכתחלה ע"ז או לא.

ונ"מ בלוקח בית מעכו"ם ויש בו 'מדיחי כלים' וכיורים (dishwashers and sinks), שאין משתמשים בהם באוכל עצמו אלא רק בכלים אחרים, האם יש צורך להכשירם מצד הלכות גיעולי עכו"ם.

תשובה: הנה מפשטות הרשב"א (שו"ת ח"א סי' רסב-רסג - הובא בביאור הלכה סימן תנב) לכאורה מבואר דלא שייך כאן איסור לכתחלה, דלא חשש כלל לבליעה שנבלעה מתחילה בפגמו.

אולם הרא"ש (פסחים פ"ב סי' ז) הקשה מדוע לא חששו בהגעלת אינו בן יומו לאסור משום שחוזר ובלוע טעם לפגם. ותירץ דמן הראוי לגזור רק בבישול, דהתם אם ישל בן יומו איסור מדאורייתא, משא"כ בהגעלה אילו היה מגעיל בקדירה של איסור בן יומו מסתמא לא היה שיעור טעם לאסור [כן נראה כוונתו]. ועוד תירץ הרא"ש דאין הגעלה מסורה לכל אדם ורק לבקיאים, ולכן אין שיח הטעות כ"כ וליכא למיגזר.

ולכאורה נידון דידן תלוי בב' התירוצים, דלפי תירוץ ראשון שבהגעלה לא גזרו מצד דאף בן יומו לא יאסור מדאורייתא, א"כ ה"ה בנידון דידן מכלי אחד לשני אף בן יומו לא יהיה אסור מדאורייתא, אבל לפי התירוץ השני של הרא"ש, שבהגעלה לא שיח טעות, א"כ בשאר השתמשות אף מכלי שאינו בן יומו לכלי אחר יש ענין לזיהר מנטל"פ לכתחלה.

ובשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג סי' כט) הביא מבנו הגר"ד זצ"ל, שנוטה כתירוץ ראשון של הרא"ש, ולעולם לא גזרו על נטל"פ לכתחלה באופן שנבלע לתוך כלי בליעה פגומה, וא"כ ה"ה בנידון דידן דלא צריך להכשיר כלל [כל זמן שבטוח דליכא שום בעין, וזה דבר שקשה לקיימו במדיחי כלים]. אך הגר"מ עצמו חלק על בנו והעמיד כתירוץ השני של הרא"ש דרך בהגעלה לא גזרו, אבל כאן דהוי תשמיש גריל ושיח בו טעות, יש איסור לכתחלה וצריך להכשיר.

פסקי דינים בהגעלה מבשר לחלב או להיפך

ע"פ ספר מנחת יד, דיני הכשר כלים, מאת הרב יששכר דוב היילפרין שליט"א

א) כתב המג"א (סימן תקט ס"ק יא) דאסור להשתמש בקביעות בכלי אחד לבשר ואח"כ לחלב אפילו ע"י הגעלה בינתיים, דחיישינן שמא ישכח ולא יכשירו. אמנם יש חולקים ע"ז וס"ל דאין בזה איסור מדינא, ומ"מ לכו"ע המנהג לקבוע כלים לבשר וכלים לחלב.

ב) לפי דברי המג"א אסור להשתמש במיקרוגל (Microwave) אחד לבשר ואח"כ לחלב אפי' ע"י הגעלה בינתיים. [אפילו באופן שמכסה המאכלים קרוב הדבר מאד לבוא לידי איסור].

ג) באופן שאין הכלי צריך הכשר אלא משום חומרא, אפשר גם להמג"א אין בזה איסור. ולפי"ז מותר להשתמש בתנור א' לבשר ואח"כ לחלב ע"י הכשר בינתיים באופן שאין ההכשר אלא משום חומרא.

ד) עוד כתב המג"א דהמנהג שלא להגעיל אפילו פעם אחת מבשר לחלב או מחלב לבשר. ובשעת הדחק אפשר לסמוך על עיקר הדין ולהגעיל מבשר לחלב או מחלב לבשר. וכן יש עוד אופנים שמקילים, וכגון במוכרו לאדם אחר, או שעברו י"ב חדשים מהתשמיש האחרון. ואם מכשיר לפסח, כתבו החתם סופר והפמ"ג דמותר להחליף גם מבשר לחלב או מחלב לבשר.

ה) להכשיר מבשרי לפרווה או מחלבי לפרווה, אין מניעה אפילו ממנהגא.

ו) מפה חלבי, מותר לכבסה בחמין להכשירה לתשמיש בשר, וכן להיפך.

תשובת הרב אשר אנשיל עקשטיין דומ"ץ דק"ק בעלזא שנדפס בסוף הספר: בנוגע למפות [-אם נוהג בהם מנהג שלא להגעיל מבשר לחלב ע"י כביסה] כיון דכתב המג"א (סימן תקט) דבתנור מותר, כיון דדרך תשמישו בליבון בין תשמיש לתשמיש, עיין שם במחצית השקל, ה"נ יש לומר במפה כיון דדרך לכבס בין שימוש לשימוש הרי זה הוכשר והוגעל בכל פעם.

